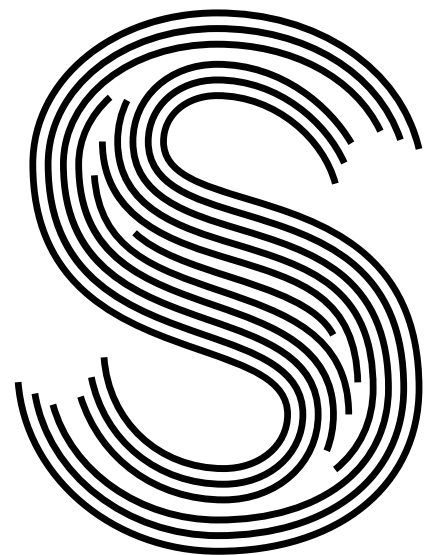

KOJÉY RADICAL

Podcast

Nejdřív si nakreslil hrdinu a pak se jím stal

Když bylo Kwadwo Adu Genfi Amponsahovi přibližně dvanáct let, nakreslil obálku vlastního komiksu. Hlavním hrdinou nebyl svalnatý muž v plášti, ale kluk v mikině a džínách. Pojmenoval ho Kojey Radical a vybavil ho poněkud netradiční superschopností: adaptabilitou. Z dětského alter ega si nakonec vypůjčil nejen jméno. Schopnost pohybovat se mezi zdánlivě vzdálenými světy se stala určujícím principem jeho kariéry.

Radical kreslil od čtyř nebo pěti let a skicák označuje za jednu z mála konstant svého dětství. V tehdejší Hoxtonu mu nejen výtvarný talent pomáhal držet směr. Lidé kolem něj ho posílali do komunitních center a na letní kurzy, aby ho nenechali zapadnout do prostředí, které podle jeho slov nabízelo dost příležitostí vydat se špatnou cestou. Na matčinu snahu udržet mladého Kojeyho doma ostatně vzpomínala v rozhovoru pro Music Week i jeho sestra Marsha: „Pro matku bylo důležité, aby mu dala všechny nástroje potřebné ke kreativě, i když to znamenalo pracovat ve třech nebo čtyřech zaměstnáních. Nezáleželo na tom, jestli šlo o tužky, hudební nástroje, karty Pokémon nebo počítač; máma ho prostě chtěla doma zaměstnat tvořením a držet ho dál od všech problémů venku.“

Kreslení umělce dovedlo až na London College of Fashion, kde studoval ilustraci s představou, že se bude jednou živit kreslením komiksů. Během studií ale objevil způsob vyprávění, který mu připadal svobodnější než obraz. „Sešli jsme do knihovny a bylo tam úplně plno. Vůbec jsem nevěděl, co se děje. Seděl jsem vedle svých kamarádů a on přišel a začal mluvit. A jak mluvil, poslouchám ho a dochází mi, že on nejen mluví – on rýmuje. A nejen že rýmuje, má flow. A nejen že má flow, on učí. Rozhlédnu se po místnosti a všichni jsou úplně fascinováni,“ vzpomínal na vystoupení spoken-word básníka Suliho Breakse, které ho absolutně uhranulo a přetavilo jeho představy o profesní budoucnosti. Poezie se pro něj stala únikem z omezení, která cítil při studiu výtvarného umění, a postupně ho přivedla až k hudbě. Ještě při tvorbě Dear Daisy se ostatně nepovažoval za rappera, ale za „básníka, který se pokouší o hudbu“. Teprve na následujícím projektu 23Winters se podle vlastních slov začal cítit jistěji v tom, jak může hudba reprezentovat jeho samotného.

Když ve třidvaceti letech začal na 23Winters pracovat, obrátil se k vlastnímu ghanskému původu a především k otci. Jejich rozhovory o otcově příchodu do Británie, ghanské nezávislosti nebo Kwame Nkrumahovi, jedné z klíčových postav boje za nezávislost a pozdějším prvním prezidentovi země, postupně propojil s vlastní zkušeností mladého muže vyrůstajícího v Londýně. „Potřeboval jsem jiný pohled na zkušenosti, které jsem prožíval,“ vysvětloval později. V otcově životě začal nacházet paralely s tím svým a jejich zkušenosti porovnával, aby lépe pochopil, kam se chce vydat dál.

Potřeba zpracovávat vlastní život se s dalšími projekty neztratila, měnil se ale úhel, ze kterého se na něj Kojey díval. In Gods Body se dotýkalo víry, lásky, sexuality i zkušenosti černošského muže, zatímco Cashmere Tears přišlo v období, kdy se cítil ztracený a znovu hledal radost z tvorby. Jednotlivé nahrávky tak postupně začaly fungovat jako otisky různých etap jeho života a spolu s jejich tématy se odmítal usadit i jejich zvuk. „Inspiraci nacházím v každém žánru, na jehož vzniku nebo rozvoji se podíleli černoši. To znamená, že můžu dělat jazz. Můžu dělat hip-hop. Můžu dělat rock. Můžu dělat soul, blues, funk, R&B, house. Protože ve své podstatě je to všechno černošská hudba,“ vysvětloval svůj přístup v magazínu Huck.

Stejně přirozeně jako vlastní život do umělcovy tvorby vstupuje i prostředí, ve kterém vyrůstal, a problémy, které kolem sebe pozoroval. Politika pro něj přitom znamená spíš každodenní zkušenost než dění v parlamentu. „Politika se nedělá v parlamentních kancelářích. Skutečná politika se odehrává v našich komunitách. Jsou to lidé, kteří každý den vstávají a dřou v práci, aby platili daně vládě, které na nich ve skutečnosti moc nezáleží – to je opravdová politika,“ objasňoval v rozhovoru pro Evening Standard. Podobnou optikou nahlížel i na samotný hip-hop, jehož podstatu vidí v protestu, upozorňování na nespravedlnost a využívání dostupné platformy k vyjádření názoru.

V době, kdy se Kojey konečně pustil do prvního studiového alba, měl za sebou už téměř deset let tvorby. S označením „debut“ ale přišel i tlak, který se začal projevovat fyzicky. „Byl jsem pod takovým stresem, že se mi těsně předtím, než jsem začal pracovat na tomhle albu, rozjela silná alopecie,“ přiznal v magazínu Music Week. Paradoxně přitom prožíval období, které zvenčí vypadalo jako splněný sen. Koupil dům, čekal narození dítěte a vyprodal turné. „Tolik věcí v mém životě se vyvíjelo dobře, ale já jsem nedokázal vidět to pozitivní,“ zamýšlel se ve večerníku Evening Standard.

Právě z tohoto rozporu začalo vznikat Reason To Smile. Kojey si uvědomil, že na otázku, jak se má, odpovídá automaticky, aniž by se skutečně zastavil nad tím, co cítí a proč. „Celé album se stalo cestou za hledáním důvodů k úsměvu. Toho, co je pro mě důležité a po jaké cestě jdu,“ vysvětloval před jeho vydáním pro Mixtape Madness. Do desky se tak vedle nově nabytého úspěchu propsalo otcovství, rodina i mnohem temnější zkušenosti předchozích let.

K těm nejtěžším patřila ztráta blízkého přítele, modela Harryho Uzoky, který byl v roce 2018 zavražděn. Jeho smrt podle Kojeyho výrazně prohloubila psychické problémy, s nimiž se potýkal už dříve. Následující období poznamenala deprese i uzavírání se před okolím. Pevný bod nacházel především v rodině. „Když jste v takovém rozpoložení, je těžké vidět, kdo při vás skutečně stojí a kdo je kolem vás ze správných důvodů,“ vzpomínal pro Evening Standard. U své sestry podobné pochybnosti mít nemusel: „Ať se dělo cokoliv, vždycky tam byla.“

Rodina ostatně prostupovala Kojeyho hudbou dávno před debutem. Zatímco na 23Winters hledal prostřednictvím otcových vzpomínek cestu k vlastnímu původu, na Reason To Smile dostala výrazný prostor také jeho matka. Právě jí věnoval skladbu Gangsta. „Pracovala tvrději než kdokoli, koho jsem kdy viděl pracovat,“ vzpomínal na ženu, která podle něj dokázala před dětmi skrýt i chvíle, kdy sama bojovala s problémy.

Do rodinného příběhu mezitím přibyla další generace. Během vzniku alba se Kojey stal poprvé otcem a narození syna podle něj zásadně změnilo perspektivu, ze které přemýšlel o vlastním životě. „Uzemnilo mě to,“ popsal později v rozhovoru pro Mixtape Madness. Otcovství ho podle něj přinutilo přestat uvažovat pouze o sobě a začít přemýšlet o někom, kdo představuje „novou generaci jeho samotného“.

Deska, na které se Kojey snažil pochopit vlastní důvody k radosti, nakonec přinesla jeden velmi konkrétní. Po téměř deseti letech tvorby se Reason To Smile v roce 2022 dostalo mezi dvanáct alb nominovaných na Mercury Prize. O rok později následovala nominace na BRIT Award pro nejlepšího nového umělce.

Jenže člověk, který se na debutu učil hledat důvody k úsměvu, brzy narazil na jiný problém: co se stane, když se skutečně dostanete tam, kam jste celou dobu mířili?

S rostoucím úspěchem se ale proměňovaly i pochybnosti, se kterými se Kojey potýkal. Vyprodané koncerty, umístění v hitparádách nebo nominace na ceny měl tendenci zlehčovat, protože je ve srovnání s úspěšnějšími kolegy považoval téměř za samozřejmost. Zatímco na Reason To Smile se učil vnímat dobré věci, které už v životě měl, loni vydané album Don't Look Down zachycuje jiný druh nejistoty – co se stane, když se člověk dostane tak vysoko, že se cestou vzdálí lidem, kteří by ho při případném pádu mohli zachytit.

Právě motiv stoupání a pádu přitom Kojey rozehrává napříč vizuální podobou svých projektů. Na obalu Cashmere Tears leží na zemi, Reason To Smile ho zachycuje při pohybu vzhůru a na Don't Look Down už podle vlastních slov neví, kterým směrem se vlastně pohybuje. Pocit odcizení, který s úspěchem přišel, ostatně zachytil mimo jiné ve skladbě Life of the Party. Její sloku napsal po bizarním večeru v Sydney, kde dostal zapláceno pouze za to, že se objeví v klubu. VIP sekce se během chvíle zaplnila alkoholem a lidmi, jejichž zájem o Kojeyho vznikl až ve chvíli, kdy zjistili, že mu patří. Místo aby si ale nově nabytého statusu užíval, hlavou mu probíhaly příběhy lidí, které nechal doma, jejichž možnosti vypadaly ve srovnání s jeho vlastním životem najednou propastně odlišně.

Otázka, co během cesty vzhůru zůstalo pod ním, se na Don't Look Down netýká jen kariéry. Otcovství, které na Reason To Smile zachycoval jako zkušenost měnící jeho pohled na sebe sama, se po rozpadu partnerského vztahu a s realitou společné péče o syna na nové desce vrací z jiné životní situace.

O to silněji působil jeden z obrazů letošního května. Kojey stál na pódiu Royal Albert Hall před tisíci lidmi a během večera, který byl oslavou Don't Look Down, se vracel k okamžikům, které jeho hudbu formovaly dávno předtím, než se do podobného sálu mohl dostat. Mluvil o depresi i zavražděném příteli Harrym Uzokovi, zatímco v publiku seděli jeho matka, sourozenci a syn. O dva měsíce později mu Don't Look Down vyneslo druhou nominaci na Mercury Prize.

Kristina Kratochvilová
hudební publicistka